

Motion till riksdagen 2020/21:3777

av **Martin Kinnunen m.fl. (SD)**

med anledning av prop. 2020/21:43 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförordning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om identifiering i samband med besök på näringsidkares anläggningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig tillsyn endast ska utföras av myndighetspersoner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i berörd svensk lagstiftning ska inarbetas ett krav om att sådan person som utför tillsynsuppdrag gentemot näringsutövare ska ha förståelse för den aktuella verksamheten, exempelvis genom egen praktisk erfarenhet av motsvarande verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett skydd mot skenande kostnader för enskilda näringsidkare, i form av ett årligt kostnadstak kopplat till extra tillsyn/kontroller, samt ett bibehållande av en årlig grundavgift för att ge kommunerna en större förutsägbarhet vad gäller dessas årliga intäkter och utgifter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undantagsregler för kontroll av sådan verksamhet som direkt eller indirekt berör Sveriges försvarsmakt och dess kringverksamheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förtydligande vad gäller personskyddet/anonymiteten för de personer som inrapporterar utförda kontroller och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

I propositionen lämnar regeringen förslag som syftar till att anpassa svensk lagstiftning till en ny EU-förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan. I propositionen föreslås ändringar i nio lagar. Ändringarna innebär bl.a. att det nya uttrycket annan offentlig verksamhet införs som en beteckning för sådana myndighetsuppgifter som inte är offentlig kontroll. Bestämmelser om rätt att få tillträde, upplysningar och handlingar vid kontrollen, samt om aktörernas skyldighet att lämna hjälp, utvidgas till att gälla även vid annan offentlig verksamhet. Myndigheter som utövar offentlig kontroll föreslås i vissa fall få rätt att köpa in produkter utan att identifiera sig, i syfte att kontrollera att produkterna uppfyller gällande krav. Det föreslås även att det införs en skyldighet för kontrollmyndigheterna att ha ett ändamålsenligt rapporteringssystem för den som vill anmäla misstänkta överträdelser av den nya kontrollförordningen. Vidare föreslås bestämmelser om tystnadsplikt för organ med delegerade uppgifter och för fysiska personer som offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet har delegerats till. Sverigedemokraterna ser med anledning av propositionens förslag anledning att lyfta ett varnande finger i förhållande till flera av förslagen samt påtalar brister eller luckor i delar av lagförslagen som helhet. De av Sverigedemokraterna identifierade bristerna och farorna beskrivs närmare i de följande textavsnitten.

Skydd mot aktivister

Under den senaste tiden har det alltmer framkommit i medierna att djurhållare och andra näringsidkare som arbetar med djurhållning och animalisk produktion har fått ovälkomna besök av organiserade djurrättsaktivister. Således behöver det i berörd svensk lagstiftning inarbetas skrivningar som syftar till att förhindra eller skydda näringsidkare mot sådana ovälkomna besök. Det kan exempelvis handla om identifieringstvång i samband med besökande tillsyn/kontroll. Skulle det finnas relaterade problemställningar kopplade till lagens förslag om anonyma inköp i tillsyns- eller kontrollsyfte ska näringsidkarens säkerhet beaktas även i dessa sammanhang, inte minst med tanke på att sådana inköp enligt lagförslaget kan göras såväl digitalt som fysiskt på plats.

Tillsyn endast för myndighetspersoner

Vad gäller ”organ med delegerade uppgifter eller en fysisk person som har delegerats vissa uppgifter att utföra offentlig kontroll” finns det en risk för att sådana organ eller personer drivs av en annan agenda än myndighetens. Det må vara en idealistisk agenda eller en kommersiell agenda. I vilket fall är det olyckligt om tillsyn eller kontroller i framtiden kan komma att utföras av organ eller personer som har egenintressen i saken. Offentligt stipulerad tillsyn som görs till skydd för människors eller djurs hälsa och välbefinnande eller för kunders vägledning bör endast utföras av oförvitliga och objektiva myndighetspersoner utan egenintressen.

Förståelse för den kontrollerade verksamheten

I dag saknas det krav på att personer som har att utföra tillsyn över en verksamhet ska ha erforderlig förståelse för den verksamhetens förutsättningar. Det finns krav på att kontrollanter ska ha erforderlig utbildning i området i stort samt kompetens vad gäller själva tillsynens utförande men inte på att vederbörande ska ha förståelse för den verksamhet eller den arbetsmiljö och dess realiteter över vilken tillsynen ska utövas. Således bör det i berörd svensk lagstiftning inarbetas ett krav om att personer som utför kontroll ska ha förståelse för sådan verksamhet som de ska kontrollera, exempelvis i form av praktik eller eget arbete i näringen/liknande anläggning.

Kostnadstak för näringsidkare

I och med lagens förslag att det inte längre ska tas ut årliga avgifter utan att man i stället ska ta ut avgifter för faktiskt utförda kontroller, finns det en risk att avgifterna skenar iväg för den enskilda näringsidkaren. Som flera remissinstanser påtalar finns det samtidigt från kommunernas sida ett visst behov av förutsägbarhet vad gäller inkommande avgifter och egna kostnader i förbindelse med tillsyn och kontroller. Således bör en fast årlig avgift behållas för sådan tillsyn som görs årligen och återkommande, medan det behöver sättas ett tak på sådana kontroller och sådan tillsyn som tillkommer därutöver, för att skydda företagen från oförutsägbara kostnader. Modellen kunde hämta inspiration från sjukvårdens system med högkostnadsskydd.

Undantag för Försvarmakten

Lagen behöver innehålla uttryckliga undantag för sådan tillsyn och uppgiftsskyldighet som i samband med genomförandet kan komma att innebära att information som kan äventyra rikets säkerhet riskerar att komma i obehörigas händer. Med tanke på hur vissa aktörer arbetar med målmedveten infiltration av svenska myndigheter, inte minst genom olika bolag, så finns det anledning att vara extra försiktig när det gäller just Försvarmakten och dess kringverksamheter.

Skydd av uppgiftslämnare

Liksom påtalats av flera remissinstanser behöver regeringen precisera gränserna för och omfattningen av personskyddet/anonymiteten i förhållande till registreringen av kontrollerade verksamheter, detta för att sådana personer som utfört kontroller inte ska riskera repressalier eller hot eller bli föremål för annan brottslighet. Det är viktigt både ur kontrollanternas eget perspektiv och för att säkerställa att oegentligheter faktiskt blir inrapporterade på ett tillfredsställande sätt. Det är samtidigt, ur ett rättssäkerhetsperspektiv, nödvändigt att den kontrollerande personen i efterhand kan identifieras, i händelse att han eller hon betar sig på ett inkorrekt sätt under eller i samband med inspektionen.

Tillsyn under kris och krig

Lagförslaget beskriver inte hur tillsyn bör eller kan utföras i händelse av kris eller krig. Detta behöver preciseras och beskrivas i lagförslagen. I dessa tider finns det skäl att ha tydliga regler kring hur tillsyn ska utföras under extraordinära förhållanden.

Martin Kinnunen (SD)

Staffan Eklöf (SD)

Yasmine Eriksson (SD)

Mats Nordberg (SD)

Runar Filper (SD)